

Sygn. akt VI Ka 1265/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VI Wydział Karny Odwoławczy w składzie :

Przewodniczący: SSO Maciej Schulz

Sędziowie: SO Anna Zawadka (spr.)

SO Grażyna Szczęsna-Malowany

Protokolant: protokolant sądowy - stażysta Monika Suwalska

przy udziale prokuratora Anny Radyno-Idzik

po rozpoznaniu dnia 10 marca 2017 r.

sprawy T. B. syna J. i C. ur. (...) w C.

oskarżonego o czyn z art. 284 § 1 kk w zw. z art. 12 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie

z dnia 22 czerwca 2016 r. sygn. akt III K 713/14

Zmienia zaskarżony wyrok przy zastosowaniu przepisów Kodeksu Karnego w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. w ten sposób, że:

1. w ramach czynu zarzucanego oskarżonemu T. B. uznaje go za winnego tego, że w okresie od dnia 08.01.2014r. do dnia 09.01.2014r. w C. w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, powołując się na udzielone mu pełnomocnictwo ogólne do rachunków bankowych prowadzonych przez Bank Spółdzielczy w C. na rzecz J. B., a także posiadając dyspozycje na wypadek śmierci J. B. w wysokości 50 % środków zgromadzonych na lokatach prowadzonych przez Bank Spółdzielczy w C. - jednak nie wyższej niż dwudziestokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za ostatni miesiąc przed śmiercią posiadacza rachunku, dokonał wypłat z w/w rachunków i przywłaszczył kwotę 42 176,70 zł na szkodę brata S. B. stanowiącą 50 % kwoty dyspozycji na wypadek śmierci wynoszącej 84 353,40 zł tj. popełnienia przestępstwa z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 284 § 1 k.k. wymierza mu karę 3 (trzech) miesięcy pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k., art. 70 § 1 pkt 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesza oskarżonemu na okres 2 (dwóch) lat próby;
3. na podstawie art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. zobowiązuje oskarżonego do naprawienia wyrządzonej szkody przez zapłatę na rzecz S. B. kwoty 42 176,70 złotych (czterdzieści dwa tysiące sto siedemdziesiąt sześć złotych siedemdziesiąt groszy);
4. zasądza od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 60 złotych tytułem opłaty za obie instancje oraz pozostałe koszty sądowe za postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

T. B. został oskarżony o to, że:

w okresie od dnia 08.01.2014r. do dnia 09.01.2014r. w C. i w W. przy ul. (...), w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, powołując się na udzielone mu pełnomocnictwo do rachunków bankowych prowadzonych przez Bank Spółdzielczy w C. i przez Bank (...) Oddział w W. na rzecz J. B., a także posiadając dyspozycje na wypadek śmierci J. B. w wysokości 50 % środków zgromadzonych na lokatach prowadzonych przez Bank Spółdzielczy w C. jednak nie wyższej niż dwudziestokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za ostatni miesiąc przed śmiercią posiadacza rachunku, to jest nie wyższej niż 84.353,40 zł, przywłaszczył zgromadzone na tych rachunkach bankowych pieniądze w łącznej kwocie 130.210,29 zł i tak:

- w dniu 08.01.2014r. wypłacił jako pełnomocnik z rachunków bankowych o nr (...) i o nr (...) prowadzonych przez Bank (...) Oddział w W. na rzecz J. B. kwotę 33.257,83 zł

- w dniu 08.01.2014r. wypłacił jako pełnomocnik z rachunku bankowego o nr (...) prowadzonego przez Bank Spółdzielczy w C. na rzecz J. B. kwotę 29.758,41 zł

- w dniu 08.01.2014r. wypłacił jako pełnomocnik z rachunku bankowego o nr (...) prowadzonego przez Bank Spółdzielczy w C. na rzecz J. B. kwotę 21.491,70 zł

- w dniu 09.01.2014r. wypłacił jako pełnomocnik z rachunku bankowego o nr (...) prowadzonego przez Bank Spółdzielczy w C. na rzecz J. B. kwotę 36.662,29 zł

- w dniu 09.01.2014r. wypłacił jako pełnomocnik z rachunku bankowego o nr (...) prowadzonego przez Bank Spółdzielczy w C. na rzecz J. B. kwotę 40.328,88 zł

- w dniu 09.01.2014r. wypłacił jako pełnomocnik z rachunku bankowego o nr (...) prowadzonego przez Bank Spółdzielczy w C. na rzecz J. B. kwotę 53.064,29 zł

Na szkodę S. B. w wysokości 130.237,15 zł

tj. czynu z art. 284 § 1 kk w zw. z art. 12 kk

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi Północ w W. wyrokiem z dnia 22 czerwca 2016r. w sprawie sygn. akt III K 713/14 na podstawie art. 4 § 1 k.k., stosując przepisy kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym w dniu 9 stycznia 2014r. oskarżonego T. B. w ramach zarzucanego mu czynu uznał za winnego tego, że w krótkich odstępach czasu tj. w dniach 8 stycznia i 9 stycznia 2014r. w C. i w W. przy ul. (...) w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wyzyskując błąd pracowników Banku co do faktu śmierci właściciela rachunków J. B. oraz wprowadzając ich w błąd poprzez powołanie się na udzielone mu pełnomocnictwa do rachunków bankowych prowadzonych przez Bank Spółdzielczy w C. i przez Bank (...) Oddział w W. na rzecz J. B., a także posiadając dyspozycje na wypadek śmierci J. B. w wysokości 50 % środków zgromadzonych na lokatach prowadzonych przez bank Spółdzielczy w C. jednak nie wyższej niż dwudziestokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za ostatni miesiąc przed śmiercią posiadacza rachunku, to jest nie wyższej niż 50 % z kwoty 84.353,40 zł, doprowadził pracowników Banku w C. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 42 176,70 zł na szkodę brata S. B. oraz kwotą 86 193,50 zł, stanowiącą 1/2 kwoty 172 386,99 zł będącą majątkiem wspólnym, a należąca do masy spadkowej po zmarłym ojcu J. B., po którym w dacie czynów nie było prawomocnego rozstrzygnięcia o stwierdzeniu nabycia spadku,

a sprawa o dział spadku w skład którego wchodzi m.in. w.w. kwota toczy się i nie została prawomocnie zakończona i tak:

- w dniu 08.01.2014r. wypłacił, powołując się na wygasłe z chwilą śmierci J. B. pełnomocnictwo z rachunków bankowych o nr (...) i o nr (...) prowadzonych przez Bank (...) Oddział w W. na rzecz J. B. kwotę 33.257,83 zł

- w dniu 08.01.2014r. wypłacił powołując się na wygasłe z chwilą śmierci J. B. pełnomocnictwo z rachunku bankowego o nr (...) prowadzonego przez Bank Spółdzielczy w C. na rzecz J. B. kwotę 29.758,41 zł

- w dniu 08.01.2014r. wypłacił powołując się na wygasłe z chwilą śmierci J. B. pełnomocnictwo z rachunku bankowego o nr (...) prowadzonego przez Bank Spółdzielczy w C. na rzecz J. B. kwotę 21.491,70 zł

- w dniu 09.01.2014r. wypłacił powołując się na wygasłe z chwilą śmierci J. B. pełnomocnictwo jako pełnomocnik z rachunku bankowego o nr (...) prowadzonego przez Bank Spółdzielczy w C. na rzecz J. B. kwotę 36.662,29 zł

- w dniu 09.01.2014r. wypłacił powołując się na wygasłe z chwilą śmierci J. B. pełnomocnictwo z rachunku bankowego o nr (...) prowadzonego przez Bank Spółdzielczy w C. na rzecz J. B. kwotę 40.328,88 zł

- w dniu 09.01.2014r. wypłacił powołując się na wygasłe z chwilą śmierci J. B. pełnomocnictwo z rachunku bankowego o nr (...) prowadzonego przez Bank Spółdzielczy w C. na rzecz J. B. kwotę 53.064,29 zł

i za to na podstawie art. 286 § 1 kk w zw. z art. 12 kk wymierzył mu karę 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności. Na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk, art. 70 § 1 pkt 1 kk wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres 3 (trzech) lat próby. Na podstawie art. 46 § 1 kk zobowiązał oskarżonego do częściowego naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem przez zapłatę na rzecz S. B. kwoty 42 176,70 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22 czerwca 2016r. Na podstawie art. 627 kpk zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w wysokości 270 złotych, w tym opłatę w kwocie 180 złotych.

Apelację od wyroku wniósł obrońca oskarżonego zaskarżając wyrok w całości na korzyść oskarżonego i zarzucając na mocy art. 438 pkt 1 i 2 kpk:

1. obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 286 § 1 kk w zw. z art. 12 kk oraz w zw. z art. 56 ust 6 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997r. (Dz. U. Nr 140, poz. 939 ze zm.) oraz w zw. z art. 105, art. 1029 § 1 i art. 1035 kodeksu cywilnego polegającą na wadliwej subsumcji zachowania oskarżonego w sytuacji, gdy czyn zarzucany oskarżonemu nie wypełnia ustawowych znamion przestępstwa oszustwa, a ewentualne sporne kwestie dotyczące wypłaty środków pieniężnych z naruszeniem przepisów dotyczących bankowego zapisu na wypadek śmierci czy też działaniem pełnomocnika bez należytego umocowania, powinny być rozstrzygane na drodze postępowania cywilnego, co tym bardziej uzasadnia brak przeprowadzenia działu spadku pomiędzy spadkobiercami po zmarłym J. B. czy też zgoda samego pokrzywdzonego na zatrzymanie środków wypłaconych przez oskarżonego;

2. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia tj.:

a) art. 105 § 1 i 3 kpk poprzez dokonanie błędnego sprostowania oczywistej omyłki rachunkowej, które to sprostowanie nie usunęło wątpliwości co do kwoty łącznej wypłaconej przez oskarżonego oraz kwoty wchodzącej w skład masy spadkowej oraz dokonanie tego sprostowania w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia zamiast w drodze odrębnego postanowienia, na które służy zażalenie;

b) art. 424 § 1 pkt 1 i 2 kpk poprzez brak odniesienia się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do kwestii związanych z przysługującym pozostałym spadkobiercom roszczeniem o wydanie przedmiotów spadkowych czy z cywilnoprawną oceną wypłaty środków pieniężnych przez oskarżonego w granicach pierwotnego umocowania;

c) art. 167 kpk w zw. z art. 4 kpk poprzez brak przesłuchania w charakterze świadków pracowników Banku Spółdzielczego w C. oraz Banku (...) Oddział w W., którzy dokonali wypłaty środków pieniężnych na rzecz oskarżonego, przy jednoczesnym stwierdzeniu, iż zostali oni wprowadzeni w błąd przez oskarżonego, co do faktu śmierci J. B.;

d) art. 4 kpk poprzez jego niezastosowanie względem oskarżonego polegające na uwzględnieniu jedynie okoliczności przemawiających na niekorzyść oskarżonego przy jednoczesnym nieuwzględnieniu okoliczności przemawiających na jego korzyść, w szczególności tego, iż będąc jedynym pełnomocnikiem do rachunków po swoim ojcu J. B., nie miał on wiedzy i świadomości o wygaśnięciu z chwilą śmierci udzielonych mu pełnomocnictw;

e) art. 7 kpk, art. 92 kpk oraz art. 366 § 1 kpk poprzez ocenę wbrew innym dowodom, logice, wiedzy i doświadczeniu życiowemu okoliczności związanych z wypłatą środków pieniężnych przez oskarżonego jako pełnomocnika do rachunków bankowych należących do jego zmarłego ojca.

W konkluzji skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu oraz uchylenie pkt 2-4 w całości, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Wniesiona apelacja zasługuje na częściowe uwzględnienie. Należy podzielić pogląd skarżącego, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do przypisania oskarżonemu T. B. popełnienia czynu z art. 286 §1 k.k. Wnioski zawarte w apelacji o uniewinnienie oskarżonego ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania nie zasługiwały jednak na uwzględnienie.

Na wstępie należy zauważyć, że generalnie, Sąd I instancji poprawnie ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie – co było konsekwencją prawidłowej oceny wszystkich ujawnionych w toku procesu dowodów. Skarżący zresztą nie kwestionuje ustaleń faktycznych dotyczących wypłaty przez oskarżonego środków pieniężnych z rachunków bankowych jego ojca już po jego śmierci, z powołaniem się na udzielone wcześniej pełnomocnictwo ogólne do rachunków bankowych znajdujących się w Banku (...) SA oraz w Banku Spółdzielczym w C.. W przeważającej części okazały się zatem wiarygodne i przydatne w postępowaniu obciążające oskarżonego zeznania świadków, tj. S. B. i C. B., a także dowody z dokumentów w szczególności dokumentów bankowych. Nawet jednak z zeznań tych świadków oraz dokumentów bankowych nie wynika, ażeby zachowanie się T. B. w krytycznym czasie i miejscu wyczerpywało wszystkie ustawowe znamiona występku z art. 286 § 1 kk. Chodzi tu przede wszystkim, o kwestie zupełnie pominięte w rozważaniach sądu orzekającego wyjaśniających podstawę prawną zaskarżonego wyroku, a mianowicie:

- brak udowodnienia oskarżonemu świadomości i wiedzy o tym, że pełnomocnictwa ogólne udzielone do wszystkich lokat oskarżonemu wygasły z chwilą śmierci jego ojca. Rację ma skarżący, iż pełnomocnictwa nigdy nie zostały odwołane, czy zmienione. Ponadto jedynie na pełnomocnictwach do likwidacji księżeczki mieszkaniowej i podjęcia wypłaty w Banku (...) figuruje podpis oskarżonego (k.114-115). Natomiast pełnomocnictwa udzielone w Banku Spółdzielczym w C. nigdy nie zostały podpisane przez oskarżonego (k.85-92). Rację ma skarżący, iż Sąd Rejonowy nie odniósł się do treści przepisu art. 105 kc oraz nie przeanalizował skutków działania pełnomocnika, który dokonał czynności prawnej w granicach pierwotnego umocowania po jego wygaśnięciu. Przede wszystkim jednak w materiale dowodowym brak jest potwierdzenia aby oskarżony otrzymał w obu bankach pouczenie o wygaśnięciu pełnomocnictwa z chwilą śmierci ojca, a oskarżony zaprzeczył aby posiadał w tym zakresie wiedzę.

- zamiar oskarżonego obejmował wypłatę środków pieniężnych jako jedynego pełnomocnika do wszystkich rachunków jego zmarłego ojca. Oskarżony objął więc we władanie całość masy spadkowej, ale nie udowodniono aby działał z zamiarem definitywnego pozbawienia drugiego ze współspadkobierców jego własności. Nie można zatem uznać, że oskarżony działał z zamiarem bezpośrednim doprowadzenia pracownika banku do niekorzystnego rozporządzenia mieniem należącym do S. B..

-oskarżony objął we władanie zarówno środki pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych zmarłego ojca jak i dwa gospodarstwa rolne w momencie gdy ani on ani jego brat S. B. nie byli jeszcze spadkobiercami po zmarłym J. B.. Z materiału dowodowego wynika, że zmarły J. B. pozostawił testament, gdzie jedynym spadkobiercą ustanowił swoją żonę C. B. z pominięciem synów T. i S. B.. Dopiero w grudniu 2014r. oskarżony wraz z bratem złożyli przed notariuszem oświadczenie o przyjęciu spadku, po tym jak zrzekła się go ich matka C. B.. Akt poświadczenia dziedziczenia z dnia 2 grudnia 2014r. potwierdził, że spadek po J. B. na podstawie ustawy nabyli synowie T. B. w 1/2 części i S. B. w 1/2 części.

Oskarżony nie doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci połowy środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych, wchodzących w skład majątku spadkowego, albowiem na dzień dokonania wypłat z rachunków bankowych (08.01. i 09.01.2014r.) brak było ustalonego kręgu spadkobierców po zmarłym J. B., a oskarżony T. B. rościł sobie prawo do całości spadku i kwestionował ważność sporządzonego testamentu w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku toczącej się przed Sądem Rejonowym w Ostrowi Mazowieckiej sygn. akt I Ns 23/14 (k.40). Następnie toczyło się postępowanie o dział spadku z wniosku S. B. i w czasie orzekania w tej sprawie nie zapadło jeszcze żadne rozstrzygnięcie odnośnie działu spadku (k.266-268). Rację ma zatem skarżący, iż nie można uznać aby oskarżony T. B. wykorzystując brak wiedzy pracowników banku o śmierci J. B., spowodował niekorzystne rozporządzeniem mieniem w wysokości 86 193,50 zł stanowiącą połowę kwoty 172 386,99 zł będącą majątkiem wspólnym, a należącą do masy spadkowej po zmarłym J. B.. W dacie wypłat z rachunków bankowych nie było bowiem jeszcze prawomocnego rozstrzygnięcia o stwierdzeniu nabycia spadku, a sprawa o dział spadku w skład którego wchodzi w/w kwota środków pieniężnych, nadal się toczyła i nie została prawomocnie zakończona. Na marginesie należy zauważyć, iż Sąd Rejonowy błędnie obliczył kwotę środków pieniężnych wypłaconych z rachunków wchodzącą do masy spadkowej, albowiem z wypłaconej przez oskarżonego łącznie ze wszystkich rachunków w dwóch bankach kwoty 214 563,69 zł, należy odjąć kwotę 84 353,40 zł stanowiącą zapis na wypadek śmierci- nie wchodzącą w skład spadku. Powyższego błędu jak słusznie zauważa skarżący nie można uznać jedynie za błąd rachunkowy, który mógłby podlegać sprostowaniu w trybie art. 105 § 1 i 3 k.p.k., albowiem prostowanie jako oczywistej omyłki merytorycznej zawartości orzeczenia nie pociąga za sobą skutków prawnych (vide postanowienie SN z 09.01.2014r. II KK 251/13). W orzecznictwie jest od dawna utrwalony pogląd podkreślający niedopuszczalność prostowania w tym trybie tych elementów wyroku, które określają jego merytoryczną treść.

W ocenie Sądu Okręgowego działanie oskarżonego T. B. polegające na wypłacie środków pieniężnych, które weszły w skład masy spadkowej, można jedynie uznać za delikt cywilny polegający na pozbawieniu faktycznego władztwa nad majątkiem spadkowym osoby będącej w dacie czynu spadkobiercą - C. B.. Rację ma skarżący, iż w takim przypadku zastosowanie znajduje art. 1029 kc, który zapewnia spadkobiercy ochronę w sytuacji gdy w posiadanie majątku spadkowego weszła osoba uzurpujająca sobie prawa spadkobiercy. Następnie sytuacja prawna oskarżonego uległa jednak zmianie gdyż na skutek odrzucenia spadku przez C. B. stał się wraz z bratem spadkobiercą ustawowym w 1/2 części spadku. Zgodnie zaś z art. 1035 kc każdy ze współspadkobierców ma prawo do współposiadania przedmiotów należących do spadku. W sytuacji gdy cały spadek zostanie objęty w posiadanie przez jednego ze współspadkobierców z wyłączeniem pozostałych, pozbawieni współposiadania mogą domagać się aby sąd ustalił sposób korzystania z przedmiotów spadkowych według przepisów o zarządzie rzeczą wspólną. Dopóki trwa wspólność majątku spadkowego, a więc do chwili dokonania działu spadku, każdy ze współwłaścicieli może swobodnie rozporządzać swoim udziałem spadkowym. Pokrzywdzony S. B. zeznał na rozprawie, iż dopuszcza możliwość takiego działu spadku, że on dostanie gospodarstwa rolne, a brat pieniądze (k. 252). Nie można więc wykluczyć, że wszystkie wypłacone przez oskarżonego środki pieniężne z rachunków bankowych wchodzące w skład masy spadkowej, przypadną oskarżonemu. W postępowaniu działowym sąd ustala skład i wartość przedmiotów wchodzących w skład masy spadkowej oraz ustala i przyznaje poszczególnym spadkobiercom należne im schedy spadkowe. Może również rozstrzygnąć o wzajemnych roszczeniach pomiędzy współspadkobiercami z tytułu posiadania poszczególnych przedmiotów spadkowych, pobranych pożytków i innych przychodów, nakładów poczynionych na spadek i spłaconych długów spadkowych. Rację ma więc skarżący podnosząc, iż do działań oskarżonego mają zastosowanie przepisy prawa cywilnego.

Już samo powyższe wykluczało kwalifikację zachowań oskarżonego z krytycznego czasu jako występku z art. 286 § 1 k.k., który wymaga wykazania zamiaru bezpośredniego kierunkowego zarówno co do zamierzonego celu działania sprawcy, jak i stosowanych przez niego środków, a więc sposobu działania sprawcy. W tym kontekście zarzut braku przesłuchania w charakterze świadków pracowników banku, którzy dokonali wypłaty środków pieniężnych oskarżonemu jest bezprzedmiotowy, skoro działanie oskarżonego nie wypełnia znamion przestępstwa oszustwa.

Wypłaty z rachunków bankowych środków pieniężnych stanowiących masę spadkową nie można także zakwalifikować jako czynu z art. 284 § 1 k.k. albowiem przepis tego artykułu wymaga, aby sprawca obejmował swoją świadomością i zamiarem bezpośrednim (kierunkowym) włączenie rzeczy przywłaszczonej do własnego majątku odrębnego, na zasadzie przyjęcia do własnej, wyłącznej dyspozycji. Konieczne jest więc wystąpienie przesłanki określonej jako „animus rem sibi habendi”. Jeżeli sprawca tak jak T. B. uważa, że ma prawo dysponować będącym w jego posiadaniu mieniem, to brak jest umyślności w jego działaniu, a więc czyn jego może być, co najwyżej oceniony w aspekcie prawa cywilnego, bo nie wypełnia swoim zachowaniem znamion strony podmiotowej przestępstwa z art. 284 § 1 k.k. W sytuacji gdy oskarżony wypłacając z rachunków bankowych pieniądze wchodzące w skład masy spadkowej, nie pozbawił współspadkobiercy S. B. możliwości aby w przyszłości ten składnik majątkowy stał się przedmiotem podziału majątku wspólnego, to nie można mówić o realizacji stanowiącej o przywłaszczeniu składnika wspólnego majątku spadkowego do którego stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych (por. wyrok SA w Lublinie z 11.09.2014r. II AKa 189/14). Dla ustalenia znamion strony podmiotowej niezbędne jest bowiem wykazanie, że sprawca działał w celu włączenia rzeczy do swojego majątku i definitywnego pozbawienia osoby uprawnionej jej własności, a przeprowadzone dowody nie pozwalają na takie ustalenie, skoro wypłacone przez oskarżonego środki pieniężne są przedmiotem postępowania o dział spadku i mogą zostać przyznane przez Sąd oskarżonemu bądź pokrzywdzonemu.

Niemniej wniosek końcowy z apelacji obrońcy o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie T. B. nie mógł być uwzględniony przez Sąd Okręgowy. Brak także podstaw do uchylecia wyroku celem ponownego rozpoznania.

W opisie czynu zarzucanego oskarżonemu zostało wyraźnie wskazane, że w okresie od dnia 8 stycznia 2014 r. do 9 stycznia 2014 r. T. B., między innymi posiadając dyspozycję na wypadek śmierci J. B. w wysokości 50 % środków zgromadzonych na lokatach prowadzonych przez Bank Spółdzielczy w C. jednak nie wyższej niż dwudziestokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za ostatni miesiąc przed śmiercią posiadacza rachunku, to jest nie wyższej niż 84 353,40 zł, przywłaszczył zgromadzone na tych rachunkach bankowych pieniądze. O ile nie można uznać z wyżej wskazanych powodów, że oskarżony przywłaszczył 1/2 środków pieniężnych wchodzących w skład masy spadkowej. O tyle należy przyjąć, iż dokonując wypłaty kwoty 84. 353,40 zł stanowiącej zapis na wypadek śmierci, dokonał przywłaszczenia 50 % tej kwoty należnej jego bratu S. B.. Jak słusznie wskazuje Sąd Rejonowy dyspozycja wkładem na wypadek śmierci zwana inaczej zapisem bankowym, jest odrębną regulacją od ogólnych zasad dziedziczenia. Przedmiot zapisu bankowego jest wyłączony ze spadku po posiadaczu rachunku i nie wchodzi w skład masy spadkowej. Posiadacz rachunku może wskazać zgodnie z art. 56 Prawa bankowego osoby jako uprawnione do otrzymania kwot, których maksymalna wysokość została sprecyzowana w tym przepisie. J. B., który dokonał dyspozycji na wypadek śmierci i przeznaczył stan wkładu na 5 rachunkach bankowych prowadzonych w Banku Spółdzielczym w C. obu synom tj. T. B. i S. B. w wysokości po 50 % kwoty każdej lokaty (k.93), zmarł w styczniu 2014r. W związku z powyższym maksymalna wysokość zapisu na wypadek śmierci nie mogła przekroczyć kwoty 84 353,40 zł. Oskarżony T. B. był uprawniony do wypłaty tylko 50 % tej kwoty czyli 42 176,70 zł, a wypłacając całość dokonał przywłaszczenia kwoty 42 176,70 zł na szkodę swojego brata S. B.. Kwoty wypłacone tytułem dyspozycji na wypadek śmierci nie wchodzi do spadku. Nie ma więc racji skarżący, iż środki te po dział spadku staną się być może własnością oskarżonego, gdyż nie wchodzi do majątku spadkowego. Wprawdzie zgodnie z art. 56 ust 6 ustawy Prawo bankowe osoby, którym na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci wypłacono kwoty z naruszeniem ust. 4, są zobowiązane do ich zwrotu spadkobiercom posiadacza. Tym niemniej nie można zgodzić się ze skarżącym, iż do wzajemnych rozliczeń z tego tytułu mają jedynie zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego i ustawy Prawo bankowe. Ustawodawca przewidział bowiem jedynie zwrot kwoty wypłaconej z przekroczeniem limitu ustawowego określonego w ust.2 tj.

kwota wypłaty, bez względu na liczbę wydanych dyspozycji, nie może być wyższa niż dwudziestokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za ostatni miesiąc przed śmiercią posiadacza rachunku.

Wskazać należy, iż oskarżony T. B. miał pełną świadomość treści tego zapisu bankowego. Jak sam wyjaśnił ojciec informował go o tym, że złożył dyspozycję w banku na wypadek śmierci (k.250). Wiedział także, że jego brat został przez ojca upoważniony do konta (k.150), a zatem z rozmysłem skorzystał z pełnomocnictwa ogólnego wypłacając całość zgromadzonych na lokatach środków pieniężnych. O zamiarze przywłaszczenia tej kwoty 42 176,70 zł, która nie wchodziła do masy spadkowej i zamiarze zatrzymania tych pieniędzy dla siebie bez żadnego ku temu tytułu i ekwiwalentu świadczy sposób działania oskarżonego i odmowa zwrotu środków pomimo upływu ponad trzech lat od ich wypłaty. Zachowanie oskarżonego jednoznacznie wskazuje, bez żadnych w tym zakresie wątpliwości, że oskarżony zamierza zatrzymać tylko dla siebie tę nienależną mu kwotę, która nie wchodzi w skład majątku wspólnego i nie może być przedmiotem działu spadku. Nie budzi także wątpliwości, iż sprawca wypłacając tę kwotę środków pieniężnych należną bratu, miał zamiar powiększenia swojego majątku kosztem S. B.. Oskarżony miał bowiem pełną świadomość, że od chwili śmierci ojca nie może połową tej kwoty swobodnie dysponować, a wypłacenie całej kwoty zapisu bankowego po śmierci ojca pomimo treści złożonej dyspozycji na wypadek śmierci i upoważnienia do wypłaty tylko 50 %, jest jej przywłaszczeniem.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy zaskarżony wyrok zmienił poprzez uznanie oskarżonego, w ramach zarzucanego mu w a/o czynu, za winnego popełnienia jedynie występku kwalifikowanego z art. 284 § 1 kk w zw. z art. 12 k.k. w odniesieniu do kwoty 42 176,70 zł tj. połowy zapisu bankowego na wypadek śmierci ustanowionego na rachunkach bankowych przez J. B. w Banku Spółdzielczym w C.. Sąd Okręgowy wymierzył oskarżonemu za przypisany mu czyn karę 3 miesięcy pozbawienia wolności. Kara w tej wysokości jest adekwatna do stopnia winy oskarżonego oraz społecznej szkodliwości czynu, którego się dopuścił. Sąd wziął pod uwagę jako okoliczność łagodzącą to, że oskarżony nie był wcześniej karany. Zdaniem Sądu Okręgowego warunkowe zawieszenie wykonania kary na okres 2 lat próby będzie wystarczające do zweryfikowania trafności prognozy kryminologicznej wobec sprawcy przestępstwa, która w obecnej chwili jest pozytywna i wskazuje, że orzeczenie wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności o charakterze bezwzględnym nie jest konieczne. W ocenie Sądu w ten sposób ukształtowany wymiar kary stanowić będzie wystarczającą przestrożę przed powrotem na drogę przestępstwa w przyszłości.

Wobec złożenia wniosku przez pokrzywdzonego S. B. o naprawienie wyrządzonej szkody (k.217) Sąd Odwoławczy na podstawie art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. zobowiązał oskarżonego T. B. do zapłaty na rzecz S. B. kwoty 42 176,70 zł. W świetle nowelizacji kodeksu karnego z dnia 20 lutego 2015r., która nadała temu środkowi kompensacyjnemu cywilistyczny charakter, na podstawie przepisów obowiązujących od dnia 1 lipca 2015r. wysokość szkody powinna być ustalana nie tylko z uwzględnieniem szkody rzeczywistej, ale i utraconych korzyści w tym odsetek. W tym kontekście przepis art. 46 § 1 k.k. obowiązujący przed dniem 1 lipca 2015r. jest korzystniejszy dla oskarżonego, gdyż obowiązek naprawienia szkody wcześniej nie obejmował odsetek wynikających z opóźnienia świadczenia odszkodowawczego.

Sąd zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa 60 zł tytułem opłaty za obie instancje, która to kwota wynika z art. 8 w zw. z art. 2 ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973r. o opłatach w sprawach karnych. Ponadto oskarżony został obciążony pozostałymi kosztami sądowymi w sprawie. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zwolnienia oskarżonego od stosunkowo niewielkich kosztów sądowych, ze względu na wartość posiadanego majątku.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.

SSO Anna Zawadka SSO Maciej Schulz SSO Grażyna Szczęśna-Malowany